

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор

(Майя НІКОЛАЄВА)

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ВІЙСЬКОВА ІСТОРІЯ УКРАЇНИ: ПОДІЇ, ПОСТАТІ
ТА МЕМОРІАЛІЗАЦІЯ**

Рівень вищої освіти:

перший (бакалаврський)

Галузь знань:

03 Гуманітарні науки

Спеціальність:

032 Історія та археологія

Освітньо-професійна програма:

Історія та археологія

ОНУ
2024

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Очна форма навчання	Заочна форма навчання
Загальна кількість: кредитів – 3 Всього годин – 90 змістових модулів – 3	Галузь знань <i>03 Гуманітарні науки</i> Спеціальність <i>032 Історія та археологія</i> Рівень вищої освіти: <i>перший (бакалаврський)</i>	<i>Дисципліна вільного вибору</i>	
		Рік підготовки:	
		4-й	-
		Семестр	
		8-й	
		Лекції	
		30 год.	8
		Практичні, семінарські	
		6 год.	2
		Лабораторні	
		0 год.	
		Самостійна робота	
		54 год.	
Форма підсумкового контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Територія України дуже часто під час історичного процесу ставала територією різних військових подій: війн, повстань, революцій тощо. І сьогодні ми теж є учасниками і свідками російсько-української війни, в яку поєдином втягуються більшість країн Європи та світу. В даному контексті постає питання вивчення та осмислення тої військової складової, яку має наша держава, перемог, героїчних постатей та їхньої меморіалізації. Військова історія, як галузь історичної науки, вивчає причини, хід, рушійні сили і наслідки збройних конфліктів, війн, воєнне мистецтво, структуру збройних сил тощо. *Предметом* вивчення дисципліни є: формування армії та діяльність найвидатніших українських військових керівників з найдавніших часів до наших днів, основні бойові операції на території України та фрагменти побутової історії під час війн, збереження колективної пам'яті про зазначені події. Дисципліна пов'язана з курсами "Історія України", "Джерелознавство", "Спеціальні історичні дисципліни".

Курс «Військова історія України: події, постаті та меморіалізація» **ставить за мету** вивчити проблеми військової історії України, не лише теоретичного, які б вони змогли застосувати в дослідницьких і викладацьких цілях в закладах різного рівня освіти та у громадсько-політичному житті.

Виходячи з мети ставляться наступні завдання:

1. опрацювати основну джерельну базу та проаналізувати історіографію теми;
2. ознайомити студентів з основними теоретичними підходами до вивчення військової історії України та Європи;
3. з'ясувати періодизацію військової історії України в контексті європейської та світової історії;
4. проаналізувати системно фактичний матеріал;

5. вивчити діяльність видатних полководців України;
6. розглянути окремі питання побутової історії під час війн;
7. дослідити питання меморіалізації основних складових військової історії України.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

загальних фахових (ЗК):

1. здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу (ЗК03);
2. здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК07).
3. здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях (ЗК08).
4. здатність формувати, зберігати та примножувати гуманістичні цінності (ЗК14).

спеціальних фахових (СК):

1. усвідомлення взаємозв'язку між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності (СК1);
2. усвідомлення відмінностей в історіографічних поглядах різних періодів та в різних контекстах (СК2);
3. здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати, оцінювати і прогнозувати політичні, економічні, культурні й соціальні події та явища (СК8).
4. здатність вільно оперувати спеціальною термінологією (СК10).

Програмні результати навчання (ПРН):

- знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему (ПРН1);
- виявляти взаємозв'язки між процесами у минулому та на сучасному етапі, аналізувати суспільні процеси в історії України у контексті європейської та світової історії (ПРН6);
- здійснювати аналіз ситуацій з урахуванням історичного контексту та/або історичних передумов (ПРН11).^[1]_{SEP}
- здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій і спільнот (ПРН12).^[1]_{SEP}

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати:

- важливі події пов'язані з військовою історією України та Європи;
- мати уявлення про видатних військових діячів, які вплинули на формування армії та перебіг та результат військових дій;
- основні риси військового мистецтва та побуту під час бойових дій;
- головні питання меморіалізації української військової історії в сучасному контексті формування колективної пам'яті.

вміти:

5. визначати основні етапи формування та розвитку армії та військової справи в Україні;
6. порівнювати військові події та вплив на їх хід різних політичних, соціальних побутових складових в контексті історії України та Європи;
7. пов'язувати діяльність очільників української армії з подіями на фронті та політичними подіями, військовими можливостями та оцінювати їх.

3. Зміст навчальної дисципліни Змістовий модуль 1

Основні питання формування армії та військового мистецтва в українських землях до початку XX ст.

Тема 1. Зміст і завдання курсу.

Військова історія як галузь історичної науки і навчальна дисципліна. Періодизація та етапи військової історії України в контексті європейської та світової історії. Характеристика джерел та історіографія.

Тема 2. Військо та військова справа в давні часи на території України.

Зародження військової справи. Армії киммерійців, скіфів та саматів. Походи на скіфів Дарія I та Ф. Македонського. Військове мистецтво давніх греків у Північному Причорномор'ї. Давньоримська військова присутність в Північному Причорномор'ї. Військова справа готів та гунів.

Тема 3. Військова справа Русі.

Військо давніх слов'ян. Походи варягів та їх військова справа. Князь і дружина. Організація, структура і озброєння війська, тактика бою. Війни перших київських князів. Визначні полководці Русі. Фортифікація та облогова справа на Русі. Боротьба з кочівниками. Військове мистецтво кочівників. Армії князів Русі в XII-XIII ст.: озброєння, структура, тактика. Ординська навала на Русь. Ординська армія до виникнення порохової зброї. Битва на р. Калка, облога Києва, боротьба з Золотою Ордою.

Тема 4. Великий Степовий кордон: початки козацького війська в Україні та інші воєнізовані структури.

Виникнення та функціонування воєнізованих організацій: боротьба та мир. Здобичництво – один з спільних елементів життя воєнізованих структур порубіжжя XVI – XVII ст. Запорозьке козацтво в XVI ст.: організація, структура, чисельність, озброєння, способи ведення бою. Впливи сусідніх народів на організацію козацької армії. Перші військові походи козаків. Армії супротивників козаків – Османської імперії та Кримського ханства. Бойові дії та причини поразок перших козацьких війн з Річчю Посполитою. Морські походи. Гетьман Петро Конашевич Сагайдачний: застосування нових підходів до розвитку, тактики та бойових операцій. Московський похід 1618 р. Хотинська битва 1621 р.

Тема 5. Військова справа та армія в період Національно-Визвольної революції другої половини XVII- XVIII ст.

Козацька армія гетьмана Богдана Хмельницького, Кримського ханства та Речі Посполитої на середину XVII ст. Основні бойові операції та їхні особливості у 1648-1657 рр. Перемоги та здобутки козацьких полководців в другій половині XVII ст. Кримські та азовські військові походи наприкінці XVII ст.

Участь козаків у війнах і військових конфліктах XVIII ст.: Велика Північна війна, Семирічна війна, російсько-турецькі війни.

Реформування козацького війська в другій половині XVIII ст.

Особливості побутової складової під час військових дій другої половини XVII-XVIII ст.

Увічнення пам'яті про козацькі перемоги та звитяги.

Тема 6: Українські військові підрозділи у військових конфліктах XIX-початку XX ст.

Українці в арміях імперій XIX ст. Російсько-турецькі війни початку XIX ст. Організація козацької армії та ополчення у першій чверті XIX ст. Кримська війна 1854-1856 рр. та Україна. Російсько-японська війна початку XX ст. Поява нових типів зброї та переозброєння європейських армій. Зростання ролі артилерії, військової техніки та засобів зв'язку.

Змістовний модуль 2

Основні питання формування армії та військового мистецтва в Україні XX – першій

чверті XXI ст.

Тема 7. Збройні формування та війни на території України в Першій світовій війні.

Українці в арміях двох ворогоючих блоків: Антанти та Четвертного союзу. Галицька операція 1914 р. Великий відступ 1915 р. Брусилівський прорив 1916 р. Утворення Румунського фронту. Легіон Українських січових стрільців (організація, озброєння, бойовий шлях). Українізація російської армії. Наступ 1917 р. Завершення війни на Східному фронті. Українські військовополонені в Європі та Туреччині. Окремі аспекти побуту під час бойових дій.

Тема 8. Збройні формування та бойові дії в період Української революції 1917-1921 рр.

Військове питання в політиці Центральної Ради, Української Держави гетьмана П. Скоропадського, ЗУНР і Директорії УНР. Бойові формування Центральної Ради. Українізація армії. Вільне козацтво. Армія епохи Гетьманату та Директорії (організація, озброєння, бойові дії). Українська галицька армія (організація, озброєння, бойові дії). Військові підрозділи інших політичних сил на території України (Червона армія, Біла армія, армія Н. Махна). Українські підрозділи в бойових операціях 1917-1921 рр.

Формування колективної пам'яті та меморіалізація видатних військових керівників та бойових операцій.

Тема 9. Радянська доба військової історії України. Друга світова війна і Україна (1939-1945).

Радянська національна політика у військовій сфері на початку 1920-х рр. Реформи Червоної армії в Україні у 20-30-х роках ХХ ст. Принципи формування різних радянських родів військ. Військова техніка та засоби зв'язку.

Участь українців у конфліктах на початку війни. Карпатська Січ. Початок радянсько-німецької війни. Армії протидіючих сторін. Кампанії 1941-1942 рр. Бойові дії в 1943-1944 рр. Рух Опору та особливості його діяльності. Українська повстанська армія (організація, тактика, озброєння). Радянський рух Опору. Звільнення України. Українці у військових подіях на японському фронті.

Особливості побуту військових підрозділів під час Другої світової війни.

Окремі аспекти колективної пам'яті про Другу світову війну.

Тема 10. Участь у війнах та військових операціях 60-80-років ХХ ст.

Радянська політика у військовій сфері після Другої світової війни. Формування військово-промислового комплексу. Ядерна зброя та її вплив на військові концепції. особливості формування різних радянських родів військ. Участь українців у збройних конфліктах в Азії та Африці.

Тема 11. Українські Збройні Сили у 90-х роках ХХ – першій чверті XXI ст.

Нормативно-правова база створення та розбудови Збройних сил України. Ядерне роззброєння. Структура, органи управління та чисельність війська. Міжнародне військово-співробітництво та участь у миротворчих місіях.

Неоголошена війна на Сході 2014 р.: АТО; ООС. Протистояння відкритій повномасштабній агресії РФ після 24 лютого 2022 р. Особливості формування збройних сил. Волонтерський рух. взаємодія з цивільним населенням, військовополоненні та побут під час бойових дій.

Формування колективної пам'яті про різні аспекти військових зв'язків минулого та сучасності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього		у тому числі			Усього		у тому числі		
	л	п/с	лаб	с.р		л	п/с	лаб	с.р	
Змістовий модуль I										
Основні питання формування армії та військового мистецтва в українських землях до початку ХХ ст.										

Тема 1. Зміст і завдання курсу.	6	2	-	-	4	8	-	-	-	8
Тема 2. Військо та військова справа в давні часи на території України.	12	4	2	-	6	10	2	-	-	8
Тема 3. Військова справа Русі.	10	4	2	-	4	10	-	2	-	8
Тема 4. Великий Степовий кордон: початки козацького війська в Україні та інші воєнізовані структури.	8	4	-	-	4	8	-	-	-	8
Тема 5. Військова справа та армія в період Національно-Визвольної революції другої половини XVII- XVIII ст.	8	2	-	-	6	10	2	-	-	8
Тема 6: Українські військові підрозділи у військових конфліктах XIX - початку XX ст.	6	2	-	-	4	8	-	-	-	8
Всього за 1 модуль	50	18	4		28	54	4	2	-	48
Змістовний модуль 2 Основні питання формування армії та військового мистецтва в Україні XX – першій чверті XXI ст.										
Тема 7. Збройні формування та війни на території України в Першій світовій війні.	10	4	-	-	4	6	-	-	-	6
Тема 8. Збройні формування та бойові дії в період Української революції 1917-1921 рр.	8	2	-	-	6	8	2	-	-	6
Тема 9. Радянська доба військової історії України. Друга світова війна і Україна (1939-1945).	8	2	-	-	6	8	-	-	-	8
Тема 10. Участь у війнах та військових операціях 60-80-років XX ст.	8	2	2	-	6	8	2	-	-	6
Тема 11. Українські Збройні Сили у 90-х роках XX – першій чверті XXI ст.	6	2	-	-	4	6	-	-	-	6
Всього за 2 модуль	40	12	2		26	36	4	-	-	32
Усього годин	90	30	6		54	90	8	2	-	80

- **Теми практичних занять**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д/в	з/в
1	Тема 1. Військова справа і війни в Україні в литовсько-руську добу. 1. Військова служба на українських землях під владою Великого князівства Литовського. 2. Особливості військової організації та військового мистецтва. Законодавства щодо співробітництва з супротивником. 3. Участь українців в війнах на західних та східних кордонах	2	-

	Великого князівства Литовського. 4. Боротьба з ординцями. Захист південних рубежів. Битва на Синіх Водах. Битва на р. Ворскла. Кримське ханство.		
2	Тема 2. Збройна боротьба за українську державність в часи революції 1917- 1921 рр. 1. Українізація війська. Вільне козацтво. Російсько-українські війни 1917-1919 рр. ^[1] 2. Війна УНР з військами Добровольчої армії А.Денікіна та П.Врангеля. 3.Радянсько-польська війна і збройні сили УНР та ЗУНР. ^[1] 4.Революційна повстанська армія. Холодноярівська республіка	2	2
3	Тема 3. Збройні Сили України на захисті Батьківщини. 1. Розбудови Збройних Сил України. 2.Участь у миротворчих акціях. ^[1] 3. Анексія Росією Криму. Проведення АТО та ООС. ^[1] 4. Протистояння російській агресії у 2022 р. 5. Питання меморіалізації та колективної пам'яті про військові історію України.	2	-
	Разом	6	2

- **Теми семінарських занять**

Семінарські заняття навчальною програмою не передбачені.

- **Теми лабораторних занять**

Лабораторні заняття навчальною програмою не передбачені.

- **Самостійна робота**

Самостійна робота передбачає вивчення здобувачами рекомендованої основної та додаткової літератури, ознайомлення з джерелами для підготовки до лекційних занять та підготовки доповідь з презентацією, як *індивідуальної самостійної роботи* в кінці кожного модуля:

Назва теми	Кількість годин	
	д/в	з/в
Змістовий модуль 1		
Основні питання формування армії та військового мистецтва в українських землях до початку XX ст.		
Тема 1. Зміст і завдання курсу [1], [2], [3], [4]	4	8
Тема 2. Військо та військова справа в давні часи на території України [1], [2], [3], [4]	6	8
Тема 3. Військова справа Русі [1], [2], [3], [4]	4	8
Тема 4. Великий Степовий кордон: початки козацького війська в Україні та інші воєнізовані структури [1], [2], [3], [4]	4	8
Тема 5. Військова справа та армія в період Національно-Визвольної революції другої половини XVII- XVIII ст. [1], [2], [3], [4]	6	8
Тема 6: Українські військові підрозділи у військових конфліктах XIX – початку XX ст. [1], [2], [3], [4]	4	8
Змістовний модуль 2		
Основні питання формування армії та військового мистецтва в Україні XX – першій чверті XXI ст.		
Тема 7. Збройні формування та війни на території України в Першій світовій війні. [1], [2], [3], [4]	4	6
Тема 8. Збройні формування та бойові дії в період Української революції 1917-1921 рр. [1], [2], [3], [4]	6	6

Тема 9. Радянська доба військової історії України. Друга світова війна і Україна (1939-1945). [1], [2], [3], [4]	6	8
Тема 10. Участь у війнах та військових операціях 60-80-років ХХ ст. [1], [2], [3], [4]	6	6
Тема 11. Українські Збройні Сили у 90-х роках ХХ – першій чверті ХХІ ст. [1], [2], [3], [4]	4	6
Разом	54	80

До самостійної роботи відноситься:

[1] – підготовка до лекцій, ознайомлення з основною та додатковою літературою;

[2] – ознайомлення з джерелами;

[3] – ознайомлення зі спеціальною літературою та відеоматеріалами;

[4] – підготовка доповідей з презентаціями за темами лекцій та відеоматеріалів (здобувачі обирають самостійно із запропонованих тем).

Результати самостійної роботи оцінюються під час поточного і періодичного контролю на лекціях.

Перелік орієнтовних тем для модульних контрольних доповідей з презентаціями

1. Військові походи князя Аскольда.
2. Князь Святослав Хоробрий та його військове мистецтво.^{[1][2]}
3. Володимир Святий як військовий діяч.^{[1][2]}
4. Ярослав Мудрий як полководець.
5. Військове мистецтво Володимира Мономаха.^{[1][2]}
6. Битва під Дорогочином й Ярославлем та їхні наслідки.^{[1][2]}
7. Битва на р. Калка^{[1][2]} та її особливості.
8. Битва на Синіх Водах^{[1][2]} та її наслідки.
9. Участь українських підрозділів в битва під Грюнвальдом.
10. Битва під Вількомиром – українська складова.
11. Гетьман Петро Сагайдачний як полководець і флотоводець.
12. Полковник Іван Богун та його військові здобутки.
13. Кошовий отаман Іван Сірко^{[1][2]} - непережний воїн.
14. Битва під Конотопом: перемога козацького війська.
15. Прутський похід 1711 р. та його наслідки.
16. Військові поселення в Україні в ХІХ ст.
17. Кримська війна та Україна.^{[1][2]}
18. Військова реформа 1874 р. та її наслідки.^{[1][2]}
19. Російсько-японська війна та Україна.^{[1][2]}
20. Бій під Крутами – героїзм українських юнаків.
21. Симон Петлюра як Головний Отаман української армії.
22. Євген Коновалець як військовий діяч.^{[1][2]}
23. Павло Скоропадський - будівничий української армії та флоту.
24. Бій під Мотовилівкою: поразка чи перемога.
25. Кримський похід П. Болбачана.^{[1][2]}
26. Червона УГА: створення та бойовий шлях.
27. Найбільша танкова битва: Луцьк-Рівне-Броди-Дубно.
28. 73 героїчних дні оборони Одеси.
29. Тарас Бульба-Боровець як організатор збройних формувань.
30. Корсунь-Шевченківська наступальна операція.
31. Тарас Чупринка - генерал УПА.
32. Українські навчання з країнами НАТО: Sea Breeze.
33. Неоголошена війна РФ проти України: від перших конфліктів до повномасштабної агресії.
34. Українська зброя часів Незалежності: наявність, створення, еволюція.

- **Методи навчання**

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1. Словесні (лекції, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій).
2. Наочні (мультимедійні презентації).
3. Практичні (робота з документальними джерелами, виконання індивідуальних завдань).

Передбачається проведення очних та онлайн консультацій за розкладом.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

1. Поточний контроль:
 1. усне опитування на практичних заняттях;
 2. Періодичний контроль:
 1. оцінювання доповіді з презентацією за наданою темою в кінці кожного змістового модуля.
 2. тестування після завершення вивчення навчального матеріалу по темах змістових модулів. Контрольні роботи (тестування) містять для денної форми 25 тестових і для заочної форми 35 завдань з однією правильною відповіддю. За кожен правильну відповідь на одне тестове завдання здобувач отримує 1 бал.
3. Підсумковий контроль:
 1. Загальна підсумкова оцінка визначається як сума балів за результатами поточного і періодичного контролю.
 2. *залік проходить в усній формі*, якщо в результаті поточного та періодичного контролю не набрано мінімальної для зарахування кількості балів – 60 балів і, якщо є бажання підвищити кількість набраних балів складаються питання для підсумкового контролю.

Критерії оцінювання роботи на практичному занятті:

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Здобувач присутній на практичному занятті, відповідає повне на одне з питань плану практичного заняття; активно доповнює відповіді інших здобувачів інформацією по різним питанням плану; відповідає на питання по темі поставлені викладачем.
3-4	Здобувач освіти присутній на практичному занятті, відповідає повне на одне з питань плану практичного заняття; не доповнює відповіді інших здобувачів інформацією по іншим питанням плану; відповідає на питання по темі поставлені викладачем.
1-2	Здобувач освіти присутній на практичному занятті, не відповідає повне на одне з питань плану практичного заняття, але активно доповнює відповіді інших здобувачів інформацією по всім питанням плану; відповідає не на всі на питання по темі поставлені викладачем.
0	Здобувач відсутній на практичному занятті або присутній на практичному занятті і не відповідає на жодне з питань плану практичного заняття; не доповнює відповіді інших здобувачів; не відповідає на питання по темі поставлені викладачем.

Критерії оцінювання самостійної роботи доповіді з презентацією, що має бути захищена на лекційному занятті або спеціально відведених годинах консультацій.

Вид самостійної роботи	Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії оцінювання результатів виконання завдань для самостійної роботи
Розробка та захист доповіді-презентації	Зараховано (Відмінно)	28-30	Доповідь з презентацією виконана самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам: 13-15 слайдів з ілюстраціями та текстом; раціонально використані можливості комп'ютерної анімації; інформація в презентації з використанням джерел; наявні висновки, що пов'язані із текстом; при захисті здобувач орієнтується в темі та вивченій літературі; відповідає на два поставлених викладачем питання за темою доповіді.
	Зараховано (Добре)	20-27	Доповідь з презентацією виконана самостійно, оформлення відповідає вимогам: 10-12 слайдів з ілюстраціями та текстом; раціонально використані можливості комп'ютерної анімації; інформація у презентації з використанням джерел; наявні висновки не точно відповідають тексту роботи; при захисті доповіді здобувач орієнтується в темі та вивченій літературі; відповідає на одне з двох поставлених викладачем питання за темою доповіді.
	Зараховано (Задовільно)	10-19	доповідь з презентацією виконана самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями: 6-9 слайдів з ілюстраціями та текстом; нераціонально використані можливості комп'ютерної анімації; інформація у презентації подана без джерел; наявні висновки не точно відповідають тексту роботи; при захисті доповіді здобувач слабо орієнтується в темі та вивченій літературі; не відповідає на жодне з двох поставлених викладачем питання по темі доповіді.
	Не зараховано (Незадовільно з можливістю повторного складання)	1-9	доповідь з презентацією виконана самостійно, має 2-5 слайдів з ілюстраціями та текстом; не використані можливості комп'ютерної анімації, наявні порушення в розміщенні інформації на слайдах; інформація у презентації подана без джерел; відсутні висновки; при захисті доповіді здобувач не орієнтується в темі і не відповідає на жодне з двох поставлених викладачем питання за темою доповіді.
	Не зараховано	0	Завдання не виконано. Не зараховуються доповідь з презентацією, яка виконана не самостійно або запозичена з мережі Інтернет.

1. 11. Питання для підсумкового контролю

1. Військова історія як галузь історичної науки. Періодизація та етапи військової історії України.
2. Особливості армій кочовиків, давніх греків та римлян у Північному Причорномор'ї.
3. Організація, структура і озброєння війська, тактика бою на Русі.
4. Визначні полководці Русі.
5. Виникнення та функціонування воєнізованих організацій на Степовому кордоні України.

6.Здобичництво – один з спільних елементів життя воєнізованих структур порубіжжя XVI – XVII ст.

7.Запорозьке козацтво в XVI ст.: організація, структура, чисельність, озброєння, способи ведення бою.

8.Морські походи українського козацтва: будова флоту та його можливості.

9.Гетьман Петро Конашевич Сагайдачний: застосування нових підходів до розвитку, тактики та бойових операцій.

10. Козацька армія гетьмана Богдана Хмельницькогою.

11. Перемоги та здобутки козацьких полководців в другій половині XVII ст. Кримські та азовські військові походи наприкінці XVII ст.

12. Участь козаків у Великій Північній війні.

13. Реформування козацького війська в другій половині XVIII ст.

14. Увічнення пам'яті про козацькі перемоги та звитяги.

15. Українці в арміях імперій XIX ст.

16. Поява нових типів зброї та переозброєння європейських армій. Друга половина XIX – початок XX ст.

17. Українці в арміях двох ворогоючих блоків: Антанти та Четвертного союзу.

18. Військове питання в політиці Центральної Ради, Української Держави гетьмана П. Скоропадського, ЗУНР і Директорії УНР.

19. Армія епохи Гетьманату та Директорії (організація, озброєння, бойові дії).

20. Українська галицька армія (організація, озброєння, бойові дії).

21. Українські підрозділи в бойових операціях 1917-1921 рр.

22. Формування колективної пам'яті та меморіалізація видатних військових керівників та бойових операцій Української революції 1917-1921 рр.

23. Участь українців у конфліктах на початку Другої світової війни. війни. Кампанії 1941-1942 рр. Бойові дії в 1943-1944 рр.

24. Рух Опору та особливості його діяльності.

25. Окремі аспекти колективної пам'яті про Другу світову війну.

26. Формування військово-промислового комплексу радянського союзу. Ядерна зброя та її вплив на військові концепції.

27. Участь українців у збройних конфліктах в Азії та Африці.

28. Нормативно-правова база створення та розбудови Збройних сил України. Ядерне роззброєння.

29. Структура, органи управління та чисельність війська.

30. Міжнародне військово співробітництво та участь у миротворчих місіях.

31. Неоголошена війна на Сході 2014 р.: АТО; ООС.

32. Протистояння відкритій повномасштабній агресії рф після 24 лютого 2022 р. Особливості формування збройних сил.

33. Волонтерський рух.

34. Взаємодія з цивільним населення, військовополоненні та побут під час бойових дій.

35. Формування колективної пам'яті про різні аспекти військових звитяг минулого та сучасності.

12.Розподіл балів, які отримують здобувачі

Денна форма

Поточний та періодичний контроль			Сума
Зміст. модуль 1	Зміст. модуль 2		
T2	T8	T11	100
5	5	5	15
Індивідуальна самостійна робота (доповідь з презентацією) = 30 балів	Індивідуальна самостійна робота (доповідь з презентацією) = 30 балів		60

Контрольна робота за змістовим модулем 1-2 =25	25
--	----

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Види навчальної роботи	Бали за одне заняття	Кількість занять	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			
Поточний контроль на практичних заняттях	5	1	0 – 5
Доповідь з презентацією за змістовим модулем 1		1	0 – 30
Усього за змістовим модулем 1			0 – 35
Змістовий модуль 2			
Поточний контроль на практичних заняттях	5	2	0 – 10
Доповідь з презентацією за змістовим модулем 2		1	0 – 30
Усього за змістовим модулем 2			0 – 40
Контрольна робота за змістовим модулем 1-2		1	0 – 25
Підсумкова сума балів (залік)			0 – 100 60 – зараховано

Заочна форма

Поточний та періодичний контроль			Сума
Зміст. модуль 1		Зміст. модуль 2	
T2	T3	T11	100
-	-	5	5
Індивідуальна самостійна робота (доповідь з презентацією) = 30 балів		Індивідуальна самостійна робота (доповідь з презентацією) = 30 балів	60
Контрольна робота за змістовим модулем 1-2 =35			35

ФОРМУВАЛЬНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Види навчальної роботи	Бали за одне заняття	Кількість занять	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			
Доповідь з презентацією за змістовим модулем 1	-	1	0 – 30
Усього за змістовим модулем 1			0 – 30
Змістовий модуль 2			
Поточний контроль на практичних заняттях	5	1	0 – 5
Доповідь з презентацією за змістовим модулем 2		1	0 – 30
Усього за змістовим модулем 2			0 – 35
Контрольна робота за змістовим модулем 1-2		1	0 – 35
Підсумкова сума балів (залік)			0 – 100 60 – зараховано

13. Начально -методичне забезпечення

- 1.Робоча програма.
- 2.Силабус.
- 3.Мультимедійні презентації.
- 4.Бачинська О.А. **Метод. вказівки** до виборного (спеціального) курсу “Історія українського козацтва та його світових аналогів” для студентів освітнього рівня бакалавр, спеціальності “032 – Історія та археологія”, освітня програма “Історія України в світовому контексті”. Одеса: ОНУ імені І.І.Мечникова, **2019**. 44 с.
5. Бачинська О.А. Історія українського козацтва та його світових аналогів: **навч.-метод. посіб.** до вибіркового (спеціального) курсу для здобувачів першого освітнього рівня “бакалавр”, спеціальності “032 – Історія та археологія”. Розділ другий: Історія козацтва у

“післякозацьку добу” наприкінці XVIII – XX ст. Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2020. 155 с.

14. Рекомендовані джерела та література

Основна література:

1. 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / [Г.В. Боряк (кер. авт. кол.), В.В. Головка (координатор проекту), В. М. Даниленко, С.В. Кульчицький, О. М. Майборода, В. А. Смолій (відп. ред.), Л.Д. Якубова, С. О. Янішевський] ; НАН України ; Ін-т історії України. Київ: Ніка-Центр, 2016. 796 с. URL: https://shron2.chtyvo.org.ua/Zbirnyk_statei/25_rokiv_nezalezhnosti_narysy_istorii_tvorennia_natsii_ta_derzhavy.pdf
2. Гуржій О. І., Чухліб Т.В. Історія козацтва. Держава-військо-битви. К.: Арій, 2012. 462 с.
3. Історія українського війська /М.Відейко, А.Галушка, В. Лободаєв, М.Майоров та ін. Харків, 2016. 414 с.
4. Закон України про Збройні Сили України. 06.12.1991 р. зі змінами 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>
5. Закон України про правовий режим воєнного стану 10. 11. 2015 р. зі змінами 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
6. Лазарович М. Російсько-українська війна 2014-2017 років. Короткий нарис. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2017. 240 с.
7. Мамчак М. Україна: Шлях до моря. Історія Українського флоту. Снятин: Прут Принт, 2007. 404 с.
8. Поле битви – Україна. «Від володарів степу» до «кіборгів». Воєнна історія України від давнини до сьогодення / Упоряд. К. Галушко. Х., 2016. 352 с.
9. Реєнт О. П. Славетна Україна. Битви та повстання імперської доби і визвольні змагання 1917-1921 років. Київ: Арій, 2023. 272 с.
10. Указ Президента України Про Положення про проходження громадянами України військової служби у Збройних Силах України від 12. 09. 2009 р. зі змінами 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1153/2008#Text> (

Додаткова література:

- 1.Амеліна О.С. Здобичництво українського козацтва XVI – XVIII: виникнення, зміст, трансформація: дисертація доктора філософії (в галузі історії). Одеса, 2021. 209 с. URL: http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/science/razovi_spec_vcheni_rady/df41051020/Amelina_disertacia.pdf
- 2.Бачинська О. Задунайська Січ. *Історія Запорозької Січі*. 2-ге/ Колектив авт. Київ.: Арій. 240 с. автор. 2,5 д.а.
- 3.Бачинська О.А., Чухліб Т.В. Козацька Україна після зруйнування Запорозької Січі. (1775-1905). Монографія. Київ, 2021. 351 с.
- 4.Болсуновський Л.І. Воєнна історія. Навч. посібник. Одеса, 2012. Ч. 1. 348 с.; Ч.2. 332 с.
- 5.Гуржій О.І., Реєнт О.П. Славетні битви на теренах України : від князівської доби до початку ХХ століття. Київ : Арій, 2013. 335 с.
- 6.Між конфронтацією та взаємодією: українсько-кримські та українсько-ногайські стосунки в XVII – першій половині ХХ ст. /авт. Брехуненко В., Грибовський В., Мицик Ю., Піскун В., Сияк І., Тарасенко І.; за ред. В. Брехуненка. Київ: ІУАД, 2018. 344 с.
- 7.Патриляк І. Перемога або смерть: український визвольний рух у 1939-1960-х роках /Центр дослідження визвольного руху. Харків, 2015. 512 с.
- 8.Україна в Другій світовій війні: погляд з ХХІ століття. Історичні нариси у двох книгах / В. А. Смолій (гол. Колегії). К., 2010. Кн.1-2.

9. Черкас Б. Степовий щит Литви. Українське військо Гедеміновичів (XIV-XVI ст.). К., 2011. 144 с.

10. Чухліб Т. Козаки і татари. Українсько-кримські союзи 1500-1700-х років / Відп. ред. В. Смолій. Київ, 2017. 274 с.

15. Електронні інформаційні ресурси:

1. Видання з історії козацтва. URL: <http://www.cossackdom.com/book/bookazov.htm>
2. Е-джерела: електронний корпус публікацій документів і пам'яток. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21SRW=dp&S21SRD=DOWN&S21FMT=brief_elib&C21COM=S&2_S21P03=EDOC=&2_S21STR=3 (дата звернення 01.07.2024).
3. Електронні ресурси Наукової бібліотеки ім. В.І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua>.
4. Електронні ресурси наукової бібліотеки ОНУ імені І.І. Мечникова. URL: <http://lib.onu.edu.ua>
5. Сайт «Ізборник». URL: <http://litopys.org.ua>
6. Сайт Інституту історії України НАНУ. URL: <http://history.org.ua> та пов'язані з ним.